

La triple vessant de la sostenibilitat de la producció agrària sostenible (PAS)

jul. 27, 2023 |

El perquè

Amb les projeccions de creixement de la població i del PIB per càpita, es preveu la necessitat d'incrementar la producció d'aliments en un 60%, respecte a les collites entre 2005 i 2007. I, molt probablement, aquesta necessitat s'abordarà optant per l'increment de la productivitat dels cultius, la reducció del malbaratament i un canvi substancial en l'alimentació, més que per l'expansió de la superfície agrícola.

D'altra banda, a escala global, la producció agrària actual és responsable del 26% de les emissions de GEH, de l'ús d'un 50% de la superfície habitable, de la utilització del 70% de l'aigua dolça, del 78% de l'eutrofització i de la pèrdua de biodiversitat (el 94% de la massa dels mamífers, exclosos els humans, són mamífers de granja). Addicionalment, algun d'aquests impactes estan directament relacionats amb els tres límits planetaris traspassats per mantenir el sistema terrestre en un entorn operatiu segur: canvi climàtic, pèrdua de biodiversitat i cicles del N i del P (Rockström et al., 2009, Steffen et al., 2017).

Segons el Tercer informe sobre el canvi climàtic a Catalunya (Martin Vide et al., 2016), l'agricultura és responsable d'un 33% de l'ocupació de territori, d'un 14% de les emissions de GEH i d'un 45% de la contaminació de les aigües. L'informe del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible "Mengem futur: per un sistema alimentari productiu, sostenible, resiliència, saludable, responsable i d'accés universal a Catalunya", de l'any 2018, identifica els reptes globals i la seva interrelació amb l'entorn local, i conclou la necessitat d'un sistema alimentari sostenible a Catalunya.

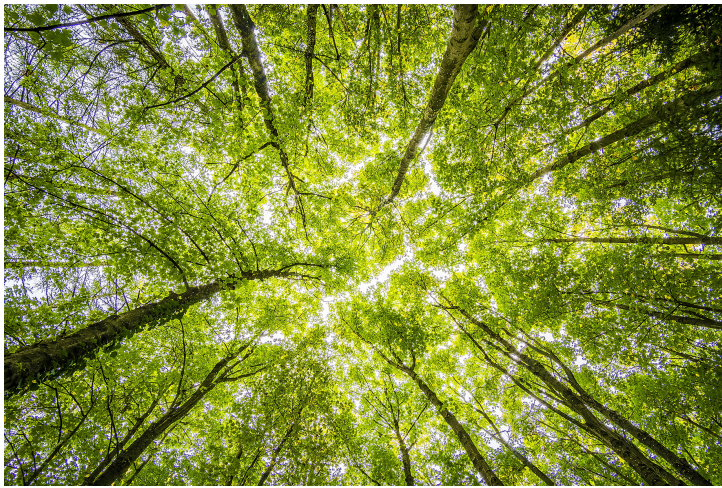
La FAO defineix que un sistema alimentari és sostenible si garanteix la seguretat alimentària i

la nutrició de totes les persones, preservant les bases econòmiques, socials i ambientals d'aquestes per a les generacions futures.

A Catalunya, amb la Producció Agrària Sostenible (PAS) es vol fomentar la sostenibilitat a les explotacions agràries des de la **triple vessant**: ambiental, econòmica i social, i alhora poder-la quantificar amb l'objectiu d'arribar a conèixer el grau de sostenibilitat a les explotacions agràries catalanes i establir fites de millora.

Sostenibilitat ambiental

La sostenibilitat ambiental pretén buscar l'equilibri entre la producció d'aliments i la preservació dels recursos i del medi ambient, minimitzant els impactes ambientals negatius.

Les pràctiques agrícoles sostenibles de la PAS permeten produir aliments, preservant els recursos naturals i, així, poder assolir un alt grau de sostenibilitat ambiental. Es tracta de poder produir preservant la qualitat de l'aire, fent un ús eficient de l'aigua i evitant la seva contaminació, evitant les pèrdues de sòl i protegint la seva fertilitat, impulsant la biodiversitat a les explotacions agràries, promovent l'ús d'energies renovables i fomentant la reducció, el reciclatge i la reutilització dels residus.

En les pràctiques ramaderes, es vol, a més a més, fomentar les condicions en què els animals poden expressar el seu comportament natural i vetllar per garantir el seu benestar.

Les pràctiques agràries de sostenibilitat ambiental s'agrupen en els següents temes i subtemes:

AMBIENTAL	TEMES	SUBTEMES
	Aire	Gasos Efecte Hivernacle (GEH) Qualitat de l'aire
	Aigua	Ús de l'aigua Qualitat de l'aigua
	Sòl	Qualitat del sòl Degradació del sòl
	Biodiversitat	Diversitat de l'ecosistema Diversitat d'espècies Diversitat genètica
	Materials i energia	Ús de materials - Fertilitzants Ús de materials - Fitosanitaris Energia Reducció i eliminació de residus
	Salut i benestar animal	Salut animal Benestar animal

Aire: adoptar pràctiques eficients en l'ús dels recursos i utilitzar tecnologies més netes que minimitzin les emissions de gasos d'efecte hivernacle i permetin disposar d'una major qualitat de l'aire.

Aigua: fer-ne un ús eficient i prevenir la seva contaminació.

Sòl: protegir el sòl i millorar les seves propietats físiques, químiques i biològiques; per tal de poder disposar de sòls productius.

Biodiversitat: conservar de manera efectiva tot l'ecosistema i els hàbitats naturals, la diversitat d'espècies i genètica.

Materials i energia: fer servir eficientment els fertilitzants i fitosanitaris per obtenir beneficis ambientals, socials i econòmics. Cal utilitzar materials provinents de fonts alternatives renovables i reciclades, contribuir a la conservació dels recursos finits i a reduir la petjada ambiental. També és necessari millorar l'eficiència energètica de les explotacions agràries, reduint la dependència de fonts no renovables i anant cap a un ús energètic més sostenible. A banda, és fonamental adoptar plans de reducció de residus i pràctiques segures de disposició d'aquests.

Salut i benestar animal: la salut animal es refereix a l'estat de benestar físic i ambiental dels animals i, per garantir-la, cal proporcionar una bona nutrició, una atenció veterinària adequada i un ambient adequat i lliure d'estrès. El benestar animal és el benestar físic i psicològic dels animals. Els animals es mantenen en condicions tals que poden expressar el seu comportament natural i estan lliures de fam, set, molèsties, dolor, malalties i altres angoixes.

Sostenibilitat econòmica

La sostenibilitat econòmica vol assegurar que les explotacions agràries siguin resilients econòmicament i capaces de pagar tots els seus dubtes generant fluxos de caixa positius, compensant les externalitats negatives que hi pugui haver, i remunerar adequadament als treballadors i als mateixos empresaris agraris. A més a més, cal vetllar perquè les explotacions disposin de mecanismes d'amortiment (estalvi, actius) per fer front a les adversitats; ja siguin crisis econòmiques, inclemències climàtiques, etc. Un creixement econòmic estable i resistent és un bon indicador d'un desenvolupament econòmic positiu.

La sostenibilitat econòmica implica considerar aspectes com la inversió, la vulnerabilitat, la qualitat del producte i l'economia local.

Les pràctiques agràries de sostenibilitat econòmica s'agrupen en els següents temes i subtemes:

ECONÒMIC	TEMES	SUBTEMES
	Inversió	Rendibilitat econòmica
	Vulnerabilitat	Estabilitat de la producció
	Qualitat de producte i informació	Seguretat alimentària
		Qualitat de producte
		Informació de producte

Inversió: invertir en tecnologies i activitats empresarials més sostenibles permetrà poder generar uns ingressos nets positius i amortitzar els costos de producció. La rendibilitat econòmica és bàsica per garantir el bon funcionament de l'empresa agrària i per al seu creixement a llarg termini.

Vulnerabilitat: la producció (quantitat i qualitat) ha de poder suportar i adaptar-se als xocs ambientals, socials i econòmics. La diversificació de productes permet més oportunitats de vendes i el creixement empresarial, alhora que serveix per gestionar els riscos (obrir a més productes i nous mercats).

Qualitat producte i informació: cal controlar sistemàticament els perills alimentaris, evitar

la contaminació dels aliments amb substàncies potencialment nocives, assegurar una qualitat del producte i disposar d'informació accessible, que no sigui enganyosa pels consumidors ni per cap membre de la cadena alimentària.

Sostenibilitat social

La sostenibilitat social engloba no únicament les satisfaccions bàsiques sinó que també vol assegurar les aspiracions socials a una millor qualitat de vida de les persones treballadores de les explotacions.

La sostenibilitat social implica considerar aspectes com els mitjans de vida dignes, els drets laborals, la igualtat i la salut i seguretat laboral.

Les pràctiques agràries de sostenibilitat social s'agrupen en els següents temes i subtemes:

SOCIAL	TEMES	SUBTEMES
	Mitjans de vida dignes	Qualitat de vida
		Desenvolupament de capacitats
	Drets laborals	Relacions laborals
		Treball infantil
	Igualtat	Llibertat d'associació i dret de negociació col·lectiva
		No discriminació
	Salut i seguretat	Igualtat de gènere
		Suport a persones vulnerables
		Seguretat i salut al lloc de treball

Mitjans de vida dignes: els productors i empleats de les empreses agràries han de gaudir d'un mitjà de subsistència que els permeti disposar de temps per a la família, per al descans i per a la cultura. També cal que els productors puguin tenir accés a la formació necessària per adquirir les habilitats requerides en el seu lloc de treball.

Drets laborals: es refereix al conjunt de drets legals i humans que tenen a veure amb les relacions laborals entre els treballadors i els empresaris. S'ha de disposar de contractes

transparents i legalment vinculants amb els treballadors, i que alhora, aquests treballadors puguin exercir lliurement els seus drets de llibertat d'associació i de negociació col·lectiva.

Igualtat: la no discriminació i la igualtat d'oportunitats han de ser principis assumits per les empreses agràries i han de comptar amb els mitjans adequats per a la seva implementació i avaluació. Cal assegurar la igualtat de gènere pel que fa a la contractació, remuneració, accés als recursos, a l'educació i a les oportunitats professionals. I cal també que els col·lectius vulnerables, com ara els treballadors joves o grans, les dones, els discapacitats, les minories i els desfavorits socialment rebin suport proactivament.

Salut i seguretat: cal que el lloc de treball i les instal·lacions siguin segures per als treballadors.

Un repte de futur per a la sostenibilitat de les explotacions agràries de Catalunya

En resum, la protecció ambiental, la satisfacció de les necessitats humanes i el creixement econòmic sostenible són pilars fonamentals de la sostenibilitat, abordada des de la triple vessant, i suposen un repte de futur per a les explotacions agràries de Catalunya.

AUTORS

EQUIP DE LA PRODUCCIÓ AGRÀRIA
SOSTENIBLE

.